

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور
دفترخانه شورای عالی آمایش سرزمین

اسناد آمایش ۳۱ استان کشور

مُصوب شورای عالی آمایش سرزمین ۱۳۹۹/۱۲/۱۱

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور
دستورالعمل شورای عالی آمایش سرزمین

۳.....	سند آمایش استان گلستان.....
۳۶.....	سند آمایش استان گیلان.....
۶۹.....	سند آمایش استان سمنان.....
۹۰.....	سند آمایش استان مازندران.....
۱۲۵.....	سند آمایش استان اردبیل.....
۱۵۱.....	سند آمایش استان آذربایجان غربی.....
۱۷۵.....	سند آمایش استان آذربایجان شرقی.....
۲۰۴.....	سند آمایش استان کردستان.....
۲۳۳.....	سند آمایش استان ایلام.....
۲۵۶.....	سند آمایش استان لرستان.....
۲۸۱.....	سند آمایش استان کرمانشاه.....
۳۰۰.....	سند آمایش استان همدان.....
۳۱۹.....	سند آمایش استان چهارمحال و بختیاری.....
۳۳۵.....	سند آمایش استان خوزستان.....
۳۵۷.....	سند آمایش سرزمین استان اصفهان.....
۳۹۷.....	سند آمایش استان کهگیلویه و بویراحمد.....
۴۲۶.....	سند آمایش استان فارس.....
۴۴۷.....	سند آمایش استان بوشهر.....
۴۷۸.....	سند آمایش استان قم.....
۵۰۱.....	سند آمایش استان البرز.....
۵۱۹.....	سند آمایش استان تهران.....
۵۴۳.....	سند آمایش استان قزوین.....
۵۶۷.....	سند آمایش استان مرکزی.....
۵۹۴.....	سند آمایش استان زنجان.....
۶۲۳.....	سند آمایش استان سیستان و بلوچستان.....
۶۵۴.....	سند آمایش استان یزد.....
۶۸۸.....	سند آمایش استان کرمان.....
۷۲۶.....	سند آمایش استان هرمزگان.....
۷۴۸.....	سند آمایش استان خراسان جنوبی.....
۷۸۲.....	سند آمایش استان خراسان رضوی.....
۸۱۲.....	سند آمایش استان خراسان شمالی.....

به استناد جزء یک بند الف ماده ۲۶ قانون برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران و ماده ۳۲ قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور، شورای عالی آمایش سرزمین در جلسه مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۱۱، سند آمایش استان خراسان جنوبی در افق ۱۴۱۵ را در دو قسمت راهبردی و اجرایی به شرح زیر تصویب نمود:

سند آمایش استان خراسان جنوبی

ماده ۱- تعاریف و مفاهیم

در این سند اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

شورای عالی: شورای عالی آمایش سرزمین

دبیرخانه: دبیرخانه شورای عالی آمایش سرزمین

اهداف بنیادین توسعه فضایی استان: اهداف بنیادین غایت خواست های جامعه در حوزه های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی بوده که در قالب رویکرد تفکر ارزشی و مبتنی بر ارزش ها و آرمان های حاکم بر جامعه، احکام و الزامات اسناد فرادست ملی - منطقه ای، شناخت قابلیت ها و احصاء مسائل جامعه استخراج شده و مبنایی برای طراحی چشم انداز توسعه استان می باشد.

نقش استان در تقسیم کار ملی و منطقه ای: نقش استان در تقسیم کار ملی و منطقه ای مبتنی بر تحلیل روندها و گرایشات پیشین، الزامات اسناد فرادست ملی و منطقه ای و بررسی دقیق بر روی منابع، استعدادها و شایستگی های بالقوه یا بالفعل و نیز تخصص ها و مزیت های فعلی یا آتی استان در دو سطح جداگانه ملی و منطقه ای (متناسب با شعاع عملکردی هر نقش یا تخصص) شناسایی و تعریف می شود.

چشم انداز توسعه استان و مأموریت های آن: چشم انداز، تصویر آینده مطلوب و دلپذیر یک جامعه بوده که باورپذیری، شفافیت، جذابیت، یکپارچگی، جامعیت و برانگیزانندگی آن، سبب اجماع، ترغیب و جهت دهی به همه نیروهای توسعه در راستای تحقق آن می شود. چشم انداز توسعه استان مبتنی بر الزامات اسناد فرادست ملی - منطقه ای، اهداف بنیادین، عدم قطعیت های شناسایی شده، شناخت قابلیت ها و احصاء مسائل استان، دیدگاه های نخبگان و مقامات ارشد استانی و منبعث شده از نقاط لنگرگاهی (عملکردهای اصلی استان، آوازه یا برند استان و ...) در چارچوب رویکرد آینده نگاری استخراج می شود. مأموریت های توسعه استان نیز منبعث از سازوکار شناسایی اهداف بنیادین و استخراج چشم انداز، بازتاب دهنده جهت گیری ها و تخصص های توسعه استان و عرصه ها یا قلمروهای اولویت دار توسعه استان می باشد.

دستورالعمل شورای عالی آمایش سرزمین

راهبردهای پابرجا: راهبردهای پابرجا راهبردهایی هستند که می‌تواند پاسخگوی آینده‌های متعدد ممکن باشد، بدون آن که در برخی آینده‌ها، موجب خسارت شدیدی شود. در سند آمایش استان، این راهبردها، راهبردهایی هستند که مبتنی بر کاربست تکنیک سناریونگاری، از بیشترین پابرجایی (ثبات، کارایی و کاربردی‌پذیری) در تمامی سناریوهای مختلف توسعه فضایی استان و زمینه‌سازی تحقق سازمان فضایی افق توسعه یافتگی استان برخوردار هستند.

شکل‌بندی کلان نظام فضایی: شکل‌بندی کلان نظام فضایی یا همان طرح پایه آمایش استان، مبتنی بر راهبردهای پابرجا و استنتاج الزامات فضایی این راهبردها، قلمروهای اصلی و مراکز عمده زیست و فعالیت، شبکه‌های اصلی زیربنایی و کریدورهای ارتباطی و قلمروهای اولویت‌دار توسعه فعالیت و استقرار جمعیت و قلمروهای نامناسب توسعه فعالیت و استقرار جمعیت استان را مشخص می‌نماید.

تخصص‌ها و اولویت‌های توسعه استان: تخصص‌های نواحی (مناطق) استان در قالب گداهای تفصیلی تر فعالیت‌ها و عرصه‌های اولویت‌دار توسعه در این نواحی (مناطق) در راستای شکل‌بندی کلان نظام فضایی طرح می‌گردد. **سیاست‌های سرزمینی توسعه بخش‌ها در استان:** مجموعه اقدامات و دستورالعمل‌های معینی که در جهت رسیدن به هدف یا اهداف موردنظر در برنامه آمایش استان، در چارچوب‌های راهبردهای مشخص شده تعیین و به اجرا گذاشته می‌شود.

تصویر سازمان فضایی استان در افق توسعه یافتگی: از رویهم گذاری لایه‌های مختلف شکل‌بندی الگوی استقرار فعالیت‌ها، الگوی نظام سکونتگاهی، الگوی نظام خدمات اجتماعی، الگوی نظام خدمات برتر، الگوی شبکه‌های زیربنایی به همراه لایه‌های پایه نظیر لایه‌های پهنه‌بندی‌های طبیعی، تقسیمات کشوری و ... تصویر شکل‌بندی سازمان فضایی استان را شکل می‌گیرد.

برنامه‌های اجرایی آمایش استان: مجموعه‌ای از طرح‌ها و پروژه‌های هماهنگ و هم‌راستا که در چارچوب یک برنامه (بخشی یا سرزمینی) شکل می‌گیرند و با اجرای آن‌ها در چارچوب جهت‌گیری‌های کلان و روش‌های اجرایی از پیش اندیشیده شده، هدف‌های برنامه آمایش استان محقق می‌شود.

آب قابل برنامه‌ریزی: سهم آب استان از منابع آب تجدیدپذیر حوضه‌های آبریز درجه ۲ سی‌گانه کشور که استان یکی از ذینفعان آن حوضه آبریز بوده و یا از طریق طرح‌های انتقال بین حوضه‌ای، منابع آب به استان منتقل می‌شود. منابع آب قابل برنامه‌ریزی شامل منابع متعارف (سطحی و زیرسطحی) و منابع آب غیرمتعارف (پساب و منابع آب شور و لب‌شور درون سرزمینی و منابع آب نمک‌زدایی دریا) می‌باشد.

ماده ۲- سند راهبردی آمایش استان خراسان جنوبی به قرار زیر است:

۲-۲۵- اهداف بنیادین

- توسعه دانش بنیان؛
- تقویت درون زایی و توسعه مقاومت اقتصادی (کشاورزی پایدار و کم نهاد، توسعه صنایع مبتنی بر پتانسیل - های کشاورزی و معدنی منطقه، توسعه گردشگری، ارتقای جایگاه استان در توسعه بازرگانی و خدمات)؛
- تحقق عدالت اجتماعی و فضایی در ارائه خدمات و توسعه شبکه های زیربنایی؛
- توسعه اجتماع محور مبتنی بر تقویت سرمایه اجتماعی و توانمندسازی جوامع محلی استان؛
- تأمین انرژی پایدار، پاک، مطمئن و اقتصادی؛
- استقرار نظام سکونتی - فعالیتی متعادل، متوازن و مبتنی بر ظرفیت های محیطی؛
- حفاظت، مدیریت بهره برداری و بازسازی منابع طبیعی و منابع آب؛
- تبدیل استان به مرکز هم پیوند بین المللی؛
- افزایش تاب آوری خراسان جنوبی در برابر حوادث و بلایای طبیعی.
- ارتقاء سطح امنیت استان از طریق بکارگیری الزامات دفاعی، امنیتی، پدافند غیرعامل و مدیریت بحران در برنامه های توسعه ای استان.

۲-۲۶- نقش استان در تقسیم کار ملی و منطقه ای

نقش و وظایف تخصصی استان در تقسیم کار ملی

کشاورزی

- تولید محصولات باغی زرشک، عناب، زعفران در شهرستان های بیرجند، قائنات، زیرکوه، خوسف، درمیان، سریش، سرایان، بشرویه و فردوس.
- تولید گل نرگس در خوسف و طبس.
- تولید محصولات گلخانه ای و گیاهان دارویی در تمام شهرستان های استان.
- پرورش شتر در شهرستان های نهبندان، خوسف، زیرکوه، بشرویه و طبس.
- ارائه خدمات آزمایشگاهی آب و خاک در مقیاس ملی و بین المللی در بیرجند.

صنعت و معدن

- صنایع فلزات اساسی (ساخت آهن و فولاد اساسی، ساخت فلزات اساسی قیمتی و فلزات غیر آهنی) در شهرستان های قائنات، خوسف، طبس، بیرجند، نهبندان، سریش، فردوس.

دستورالعمل شورای عالی آمایش سرزمین

- صنایع فرآوری معدنی (کائولن، خاک صنعتی، بنتونیت، گرانیت، خاک نسوز، زغال سنگ، مس، کرومیت، فلورین، آهن، بوکسیت، گوهر سنگ، سنگ های ساختمانی و قیمتی) در طبس، سرایان، فردوس، زیرکوه، سربیشه، نهبندان، خوسف و بیرجند.
- صنایع لاستیک و پلاستیک (لاستیک رویی و تویی، روکش مجدد و بازسازی لاستیک) در شهرستان بیرجند.
- صنایع غذایی و آشامیدنی (فراورده های لبنی، تولید نشاسته و محصولات نشاسته ای، تولید فراورده های دامی، محصولات خبازی، فراوری و بسته بندی زرشک، عنب و زعفران، عرقیات، اسانس و عصاره گیاهی) در شهرستان های قائنات، بیرجند، سرایان، درمیان، خوسف، طبس و سربیشه و بشرویه.
- توسعه فرش و صنایع دستی در تمام شهرستان های استان

بازرگانی

- پایگاه صادرات مجدد و مشوق صادراتی به کشورهای حوزه اوراسیا در مرکز ثقل بیرجند، فردوس، طبس و قائن.
- ارائه خدمات خصوصی مالی - تجاری و بازاریابی با مقیاس ملی و بین المللی و خدمات بازرگانی تخصصی در شهرستان های بیرجند، فردوس، طبس، قائن، نهبندان و سربیشه.

گردشگری

- گردشگری کویری (کویرنوردی) در شهرستان های بشرویه، طبس، سرایان، خوسف، نهبندان، فردوس و زیرکوه.
- گردشگری نجوم در شهرستان های سرایان و فردوس.

خدمات برتر

- خدمات بیمه با عملکرد فراملی و مشاوره حقوقی در شهرستان های سربیشه، بیرجند، درمیان و طبس.
- خدمات حسابرسی و بازاریابی در شهرستان های بیرجند، قائنات، فردوس و طبس.
- خدمات فنی و مهندسی در حوزه معدن، عمران، کشاورزی، دامپروری، صنایع غذایی در شهرستان های نهبندان، بیرجند.
- مرکز خدمات حرفه ای مالی و بازار سرمایه با کشورهای اوراسیا و آسیای میانه در شهرستان های بیرجند و سربیشه.

حمل و نقل

- خدمات تخصصی حمل و نقل و تقویت نهادهای حرفه ای فعال در زمینه ترانزیت کالا در شهرستان های نهبندان، درمیان، سربیشه، فردوس، طبس و بیرجند.

- حلقه میانی کریدور محور شرق از طریق تجهیز و توسعه کریدور بین‌المللی محور شرق منطبق بر بزرگراه آسیایی در شهرستان‌های نهبندان، سریش، بیرجند، قانات.
- حلقه اتصالی میانه شرقی کشور با استان‌های مرکزی از طریق تجهیز و توسعه کریدورهای شرقی-غربی کشور منطبق بر بزرگراه‌های آسیایی در شهرستان‌های دیهوک، فردوس، طبس، خوسف، بیرجند و قانات.

انرژی

- تولید انرژی خورشیدی در همه شهرستان‌های استان و انرژی‌های بادی-خورشیدی، با امکان صادرات در شهرستان‌های نهبندان و سریش.
- ایجاد زیرساخت و توسعه صادرات گاز در شهرستان‌های درمیان، سریش، زیرکوه و نهبندان.

آب

- کریدور انتقال آب از دریای عمان به استان خراسان رضوی.

امنیتی و پدافند غیرعامل

- نقش کلیدی در تامین دفاع مرزی، امنیت ملی و پدافند غیرعامل

نقش و وظایف تخصصی استان در تقسیم کار منطقه‌ای

کشاورزی

- تولید محصولات باغی (انار) در فردوس و سرايان، (خرما و زیتون) در شهرستان‌های طبس و نهبندان؛ (انگور، انجیر و سنجد) در شهرستان خوسف؛ (گل نرگس) در شهرستان‌های خوسف و طبس؛ (گل محمدی) در شهرستان‌های قانات، درمیان، خوسف و سریش؛ (پسته) در شهرستان‌های فردوس، سرايان، بشرویه، خوسف، قانات و نهبندان.
- تولید محصولات زراعی (پنبه) در شهرستان‌های بشرویه، سرايان، قانات، خوسف، نهبندان، سریش، زیرکوه، بیرجند؛ (ارزن و گاورس) بشرویه، خوسف، طبس، سریش، قانات؛ (کنجد) در شهرستان‌های بشرویه، سرايان، خوسف، قانات و طبس؛ (تولید سبزیجات) در شهرستان طبس؛ (تولید محصولات جالیزی) در شهرستان بشرویه، (خاکشیر) بشرویه، سرايان، فردوس.
- پرورش دام سبک و سنگین در شهرستان‌های بشرویه، زیرکوه، طبس، خوسف، سرايان و فردوس؛ پرورش زنبور عسل در شهرستان‌های بیرجند، قانات، درمیان، سریش و طبس؛ پرورش طیور در شهرستان‌های بیرجند، سریش و درمیان.

شیلات

- پرورش ماهیان گرم آبی (تیلاپیا و خاویاری) در شهرستان‌های نهبندان، طبس، بشرویه، فردوس و سرايان و آرتمیا در شهرستان خوسف.

صنعت و معدن

- صنایع الکترونیک و برقی در خوسف، سربیشه، سرايان و قائن.
- صنایع نساجی و پوشاک در فردوس، بیرجند، سربیشه و زیرکوه، نهبندان.
- صنایع High-tech در بیرجند، نهبندان، خوسف، طبس، فردوس و قائنات.
- صنایع تولید، عمل آوری محصولات گوشت، حفاظت از گوشت و کشتارگاه انواع دام در شهرستان‌های بیرجند، قائنات، زیرکوه، خوسف، درمیان و نهبندان.

بازرگانی

- خدمات لجستیک و انبارداری در شهرستان‌های بیرجند، قائنات، نهبندان، درمیان، سربیشه، زیرکوه، طبس و فردوس.

گردشگری

- گردشگری ورزشی با تأکید بر مسابقات رالی در شهرستان نهبندان (ریگ یلان) و خوسف و ورزش‌های بومی و محلی در شهرستان فردوس،
- گردشگری تاریخی در شهرستان‌های استان،
- گردشگری روستایی و عشایری در شهرستان‌های خوسف، زیرکوه و سربیشه، گردشگری کشاورزی در قائنات، درمیان، سرايان، فردوس و خوسف، گردشگری طبیعی در شهرستان‌های زیرکوه، فردوس، طبس، قائنات، سرايان و نهبندان.
- گردشگری طبیعی (ژئوتوریسم) در شهرستان‌های نهبندان و طبس.
- گردشگری سلامت (گردشگری پزشکی) در شهرستان بیرجند و آب درمانی در شهرستان‌های فردوس، خوسف و سربیشه.
- گردشگری فرهنگی و مذهبی در خوسف، فردوس و طبس.

خدمات برتر

- مرکز خدمات حرفه‌ای مالی و بازار سرمایه در میانه شرقی کشور و خدمات پشتیبان تولید نظیر بیمه، حسابرسی، حسابداری، حقوقی در شهرستان‌های بیرجند، قائنات، طبس و فردوس.

حمل و نقل

- ارائه خدمات تخصصی حمل و نقل و انبارداری در شهرستان‌های بیرجند، قائنات، نهبندان، درمیان، سریش، طبس و فردوس.
- نقش لجستیکی و بازرگانی در شهرستان‌های بیرجند، قائنات، نهبندان، درمیان، سریش، طبس و فردوس.
- تامین خدمات پشتیبان حمل و نقل (راه‌اندی) در شهرستان‌های بیرجند، قائنات، نهبندان، درمیان، سریش، طبس و فردوس.

انرژی

- تولید انرژی زمین گرمایی در شهرستان‌های طبس و فردوس.
- احداث پالایشگاه‌های کوچک مقیاس در نوار مرزی استان با هدف صادرات فراورده‌های نفت در نوار مرزی استان.

۲-۲۷- چشم‌انداز توسعه استان

- استان خراسان جنوبی در افق چشم‌انداز ۱۴۱۵ استانی است توسعه یافته با جایگاه برتر در حوزه‌های: تربیت نیروی انسانی متعهد و متخصص، فراوری مواد معدنی، کشاورزی پایدار، بهره‌وری بالا در منابع آب، استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر، استفاده از روحیه مشارکت مردم، اقتصاد دانش بنیان، توسعه گردشگری، حفظ منابع طبیعی و محیط زیست، استفاده بهینه از فناوری اطلاعات و ارتباطات، در تعامل سازنده با کشور افغانستان، ناحیه اوراسیا و استان‌های همجوار که مبتنی بر اصول حکمروایی شایسته اداره می‌شود. بر این اساس استان در افق چشم‌انداز، با رعایت الزامات و ملاحظات دفاعی، امنیتی و پدافند غیرعامل، دارای ویژگی‌های زیر است:
- با بهره‌گیری از ظرفیت جوامع محلی و توسعه سرمایه‌های انسانی متخصص و کارآمد، ضمن خلق رفاه و توزیع منصفانه آن در جامعه، گامی موثر در مسیر فقرزدایی و ارتقا امنیت پایدار و تقویت پیوندهای قومی و مذهبی در چارچوب هویت ملی برداشته است.
 - برخورداری از شهرهای پررونق، روستاهای آباد و مولد با تاکید بر بازآرایی تعاملات و تمهید ترتیبات توسعه پایدار و متوازن که ضمن توزیع خدمات و زیرساخت‌های هوشمند، سبز و پایدار، در تامین منابع آب و انرژی خود کفا بوده و با صادرات خدمات برتر و دانش بنیان، دارای زیرساخت‌های همبسته با کشور افغانستان به منظور افزایش عمق استراتژیک و امنیت پایدار مبتنی بر تعاملات فی مابین در مرزهای شرقی کشور است.

دستورالعملی آمایش سرزمین

- زیست بومی است پایدار، که با ملاحظات طبیعی و تاب آوری زیست محیطی، مدیریت صحیح منابع آبی و هدایت فرآیند توسعه، شرایط خشکسالی را تعدیل بخشیده و از طریق انتقال آب، بهره برداری از آب های سطحی و مدیریت مصرف، منابع آب پایدار در استان را ایجاد نماید
- دارای بخش کشاورزی پایدار متناسب با مقتضیات طبیعی، برخوردار از فناوری های نوین و الگوی کشت سازگار با محیط در راستای حفاظت و توسعه گونه های بومی و توانمند در تولید ثروت و تضمین منافع پایدار بهره برداران بخش های زراعت، باغداری و دامپروری از طریق تکمیل زنجیره تولید است.
- یکی از بازیگران اصلی اقتصاد جنوب غرب آسیا و منطقه اوراسیا و بهره مند از زیرساخت های مجهز حمل و نقل و ارتباطات و حلقه اتصال به کشورهای شرقی است. استان با دارا بودن منطقه ویژه اقتصادی و بازارچه های مرزی و قرار گیری در کریدور شرق به غرب، ایفاگر نقش فراملی و رقابت پذیر و دارای جایگاه ممتاز در زنجیره حمل و نقل بین الملل و دروازه تجارت جهانی کشورهای آسیای میانه، افغانستان، است.
- دارای جایگاه مناسب در توسعه صنعتی کشور، برخوردار از طیف متنوعی از صنایع پیشرفته و دانش بنیان، میزبان فعالیت های صنعتی از جمله صنایع فلزات اساسی، پتروشیمی و صنایع معدنی در مقیاس ملی و فراملی و کانون استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی، محصولات بهداشتی، صنایع غذایی، صنایع شیمیایی و دارویی و صنایع دستی با رویکرد استقرار صنایع تولید کننده کالاهای مورد نیاز استان، استانهای همجوار و کشورهای منطقه است.
- بستر همکاری و سرمایه گذاری های مشترک با کشورهای خارجی، کانون حمل و نقل و ترانزیت کالا به کشورهای شرقی و قطب تولید و صادرات انرژی است.
- از پتانسیل های اصلی توسعه گردشگری کشور با تکیه بر ارائه طیف متنوعی از فرصت ها و خدمات گردشگری و رقابت پذیر در سطح کشورهای منطقه از طریق معرفی سبک نوین گردشگری ایرانی-اسلامی است.
- دارای جایگاه برتر در حوزه آموزش عالی و تربیت نیروی انسانی متخصص به منظور توسعه فعالیت های دانش بنیان و صادرات خدمات فنی و مهندسی و ارتقای زیست بوم کارآفرینی می باشد.

۲۸-۲- مأموریت های توسعه استان

- حفاظت از منابع زیست محیطی به منظور پایداری توان های اکولوژیک، و قابلیت های طبیعی بویژه منابع آب و خاک؛

- تامین آب شرب و کشاورزی مورد نیاز جمعیت و پهنه‌های مناسب کشاورزی؛
- احیای جایگاه و نقش تاریخی و راهبردی منطقه در مسیر راه ابریشم، و سایر شاهراه‌ها و کریدورهای شمالی-جنوبی و شرقی - غربی؛
- توسعه و نوین‌سازی فعالیت‌های بازرگانی خارجی و ترانزیت کالا با تاکید بر فعالیت‌ها و تمهیدات لجستیکی؛
- تحدید فعالیت‌های اقتصاد غیر رسمی با اصلاح ساختارها و تقویت بخش رسمی اقتصاد استان و ایجاد فرصت‌های شغلی؛
- ارتقای شاخص‌های توسعه انسانی به ویژه در جامعه زنان و مناطق روستایی، کاهش شکاف بین میزان شاخص‌های توسعه انسانی استان با سطح ملی، گسترش عدالت اجتماعی و تعادل فضایی؛
- تقویت پیوندها و مناسبات اقتصادی و تجاری فراملی با بهره‌گیری از موقعیت جغرافیای سیاسی-اقتصادی استان، ارتقا و گسترش کارکردهای فرامرزی استان با تاکید بر توسعه خدمات حمل و نقل و ترانزیت کالا
- تقویت پیوندها و تعامل ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان با سطح ملی، ارتقا نقش و جایگاه استان در کشور؛
- به کارگیری قابلیت‌ها و استعدادهای موجود و ایجاد مزیت‌های جدید در سطح استان به منظور ارتقای نقش و سهم استان در اقتصاد ملی؛
- تقویت و گسترش همگرایی قومی، مذهبی و مراودات و تبادلات فرهنگی مردم استان در سطح استان و با سایر مناطق کشور؛
- ایجاد پیوندهای بهینه منطقه‌ای و استانی با تأکید بر توسعه راه‌های فرعی و محورهای بین استانی، توسعه حمل و نقل هوایی و ریلی؛
- گسترش و توسعه زیرساخت‌های ارتباطی و فناوری اطلاعات برای رشد اقتصادی و ایفای نقش‌های فراملی، تبدیل استان به مرکز تجارت و ترانزیت کالا به کشور های منطقه؛
- بهره‌برداری مطلوب از توان گردشگری استان در جهت توسعه پایدار به منظور ارتقاء نقش و عملکرد آن در سطوح ملی و جهانی.

۲-۲۹- راهبردهای پابرجا

- متنوع سازی فعالیت‌های اقتصادی و ایجاد درآمدهای پایدار در شهرها و روستاهای استان؛
- بارگذاری و استقرار جمعیت با توجه به ملاحظات و ظرفیت‌های زیست محیطی؛

- مقاوم سازی سکونتگاه‌های شهری و روستایی؛
- افزایش تاب‌آوری و کاهش آسیب‌پذیری در برابر تهدیدات انسان‌ساخت و تبعات امنیتی تهدیدات طبیعی؛
- نهادسازی، توانمندسازی جوامع محلی و تقویت تشکلهای مردم نهاد در راستای پذیرش نقش‌های تصمیم‌گیری؛
- حفظ و ارتقاء هویت فرهنگی، ارزش‌های ایرانی-اسلامی به منظور تقویت ارزش‌های فرهنگی بومی و تقویت وحدت ملی و همگرایی فرهنگی در پیوند با فرهنگ ملی؛
- کاهش آسیب‌های اجتماعی و تأمین امنیت پایدار با گسترش مشارکت عمومی و افزایش نشاط و شادابی در استان؛
- حفاظت از منابع و زیستگاه‌های طبیعی، میراث طبیعی و تعادل زیست‌محیطی استان بویژه ذخیره‌گاه‌های زیستی و اکوسیستم‌های نادر بمنظور پایداری توان اکولوژیک و توسعه پایدار بخش کشاورزی؛
- کنترل فرسایش بادی و بیابان‌زایی از طریق بهره‌برداری متناسب با توجه به توان و قابلیت‌های سرزمین؛
- سامان‌دهی مدیریت سرزمین به منظور بهره‌برداری متناسب با توان‌های محیطی و قابلیت‌های طبیعی استان بویژه منابع آب، خاک و معادن؛
- حفاظت از منابع آب از طریق مدیریت عرضه و مصرف آب، استفاده از آب‌های غیرمعارف و تغییر الگوی کشت متناسب با سند سازگاری با کم‌آبی استان؛
- حفاظت از منابع خاک کشاورزی از طریق انجام فعالیت‌های کشاورزی حفاظتی و کشت مستقیم محصولات زراعی؛
- توسعه سیستم‌های تولیدی کم‌نهاد بخش کشاورزی از طریق تغییر الگوی کشت و افزایش بهره‌وری عوامل تولید به ویژه آب؛
- توسعه محصولات استراتژیک و صادراتی و کم‌نهاد (زرشک، عناب، زعفران، انگوزه، خاکشیر و ...)
- توسعه و تکمیل زنجیره ارزش از طریق ایجاد صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی و ایجاد صنایع فرآوری مواد معدنی؛
- توسعه صنایع مبتنی بر پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های استان؛
- تجاری سازی و تبدیل استان به بارانداز شرق از طریق گسترش روابط خارجی؛
- توسعه گردشگری پایدار مبتنی بر گونه‌های گردشگری دارای مزیت در مناطق استان؛
- توسعه خدمات پشتیبان تولید (APS)؛

- افزایش سهم ICT در اقتصاد استان و ارتقای زیست بوم کارآفرینی؛
- توسعه کیفی دانشگاه‌های استان در راستای ارتقای زیست بوم کارآفرینی؛
- ایجاد فرصت‌های آموزش برابر و توانمندسازی نیروی انسانی؛
- ارتقاء سطح دسترسی به خدمات سلامت و توسعه خدمات الکترونیکی آموزش و سلامت؛
- ارتقای کیفیت خدمات حمل و نقل جاده‌ای، ریلی و هوایی و توسعه صنعت حمل و نقل در دالان‌های موجود و صنایع وابسته به آن؛

۲-۳۰- شکل‌بندی کلان نظام فضایی استان (تصویر چشم‌انداز توسعه استان)

قلمروهای اولویت‌دار توسعه فعالیت و استقرار جمعیت

قلمروهای اولویت‌دار استقرار جمعیت

- اولویت اول استقرار جمعیت در منطقه شهری شرقی استان با توجه به تخلیه جمعیتی با هدف تامین امنیت و امکان تسهیل مراودات بازرگانی.
- اولویت دوم استقرار جمعیت در محور بیرجند تا خوسف.
- اولویت سوم استقرار جمعیت در منطقه شهری فردوس، اسلامیه، سرایان، سه قلعه منطقه غربی.
- اولویت چهارم استقرار جمعیت در طبس تا دیهوک.

قلمروهای اولویت‌دار توسعه فعالیت

قلمروهای اولویت‌دار توسعه فعالیت های بخش کشاورزی

زراعت

- اولویت اول توسعه فعالیت‌های زراعی در نواحی شمالی استان (دشت خضری و بیاض)، در غرب (جلگه ماژان) و در مرکز (دشت بجد و مختاران).
- اولویت دوم توسعه فعالیت‌های زراعی در دشت‌های خوشاب، گیسور، یونسی، مختاران.
- اولویت سوم توسعه فعالیت‌های زراعی در منطقه مرکزی (درح، حسین آباد، گزیک).
- اولویت چهارم توسعه فعالیت‌های زراعی در منطقه جنوبی (دستگردان، زوزن و بندان).

باغداری

- توسعه گلخانه‌ها در تمامی شهرستان‌های استان.
- اولویت اول باغداری در منطق شمالی استان در دشت اسفده، موسویه، سریش و فردوس.
- اولویت دوم باغداری در مناطق شرقی در درمیان و شاه‌رخت.
- اولویت سوم باغداری در منطقه غربی و شمال‌غربی در بشرویه و سرایان.

دامداری و دامپروری

- پرورش شتر و صنایع تبدیلی - تکمیلی مرتبط در ناحیه نه (نهبندان و خوسف) و ناحیه گلشن (طبس، بشرویه) و ناحیه قهستان (زیرکوه)
- پرورش دام سبک در ناحیه باقران (سربیشه)، ناحیه قهستان (سرایان) و ناحیه نه (نهبندان).
- پرورش دام سنگین و صنایع تبدیلی - تکمیلی مرتبط در ناحیه قهستان (قاین)، ناحیه باقران (خوسف، درمیان و بیرجند)، گلشن (بشرویه).
- پرورش شترمرغ در تمامی شهرستانهای استان.
- پرورش طیور در ناحیه باقران (بیرجند و درمیان).

آبخیزداری

- ارتفاعات جنوب شهر بیرجند (ارتفاعات باقران) شامل حوضه‌های باقران فاز ۱ و فاز ۲.
- دشت طبس و ارتفاعات بالادست شهر طبس شامل حوضه‌های نهرین، کریت، دره بید، خراوان و اصفهک.
- دشت بشرویه شامل حوضه‌های غنی آباد، اصفاک، سیاهریگ، نیگنان و ارسک.
- دشت قاینات حوضه بالادست شهر قاین (فاز ۱ و ۲ شهری - فاز ۳ شهری قاین) حوضه‌های مردان شاه و دهشک (بالادست طرح فولاد قاینات).
- دشت سرایان شامل حوضه‌های زابری، شهید پارسا، شمس آباد خوشتر و کریمو.
- دشت درمیان شامل حوضه‌های فیزیک نوزاد، فخرود و قهستان.
- دشت دهنو و میغان در شهرستان نهبندان شامل حوضه شاهکوه.

قلمروهای اولویت دار توسعه فعالیت‌های بخش صنعت

- اولویت اول در منطقه مرکزی و شرقی استان شهرستان‌های بیرجند، قائنات، خوسف و درمیان.
- اولویت دوم منطقه غربی استان شهرستان طبس.
- اولویت سوم مناطق شمال و شمال غرب استان شهرستان‌های زیرکوه، سرایان، فردوس، بشرویه.
- اولویت چهارم منطقه جنوبی استان شهرستان نهبندان.

قلمروهای اولویت دار توسعه فعالیت‌های بخش معدن

حوزه اکتشاف

- تکمیل مطالعات اکتشافی معدنی در پهنه‌های معدنی بیرجند، خوسف، نهبندان و سربیشه (اولویت اول)، پهنه - های معدنی بشرویه، فردوس و سرایان (اولویت دوم)، پهنه‌های معدنی طبس (اولویت سوم)، پهنه‌های معدنی قائنات، زیرکوه و درمیان (اولویت چهارم).

حوزه استخراج

- استخراج فلزات گرانبها (طلا، مس، نقره و آهن) در مرکز و جنوب شرق استان شهرستان‌های بیرجند، خوسف و نهبندان.
- استخراج فلزات نیمه گرانبها (سرب و روی) در شهرستان‌های سرایان، فردوس و بشرویه.
- استخراج زغال سنگ در طبس.
- استخراج معادن غیرفلزی (کائولن، رس، سنگ‌های ساختمانی، بنتونیت و ...) در پهنه‌های فردوس، سرایان، زیرکوه، سربیشه، نهبندان و بیرجند.

حوزه فرآوری

- توسعه کارخانه‌های فرآوری مس و طلا در معادن مس و طلای استان (در خوسف، قائن و نهبندان) و تولید کنسانتره و شمش طلا.
- تولید بریکت از باطله‌های زغال سنگ پروده طبس.
- استخراج و بهره برداری مکانیزه از معادن زغال سنگ استان.
- توسعه صنعت فرآوری سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی در شهرستان‌های سرایان، فردوس، خوسف و بیرجند.
- توسعه کارخانه‌های فرآوری سنگ‌های ساختمانی در شهرستان‌های نهبندان و سربیشه.
- پرعیارسازی کروم و منگنز در
- استحصال منیزیم از دولومیت در
- تولید آجرهای منیزیتی در استان در راستای ایجاد صنایع تولیدی مرتبط با مواد نسوز.
- ایجاد و توسعه واحد کنسانتره سرب و روی در شهرستان سربیشه.
- استحصال عناصر کمیاب و نادرخاکی از معادن زغال سنگ استان در طبس.

قلمروهای اولویت‌دار توسعه فعالیت‌های بخش خدمات

بازرگانی و لجستیک

- توسعه فعالیت‌های بازرگانی (بازارچه‌های مرزی و مناطق ویژه) در نوار مرزی و شهرستان بیرجند.
- توسعه فعالیت‌های لجستیک حمل و نقل در شهرستان‌های مرزی (منطقه شرقی) و شهرستان‌های بیرجند (مرکزی)، قائنات (منطقه شمالی)، فردوس و طبس (منطقه غربی).
- توسعه فعالیت‌های باراندازی در شهرستان طبس (منطقه غربی).

گردشگری

- اولویت اول گردشگری کویری (کویرنوردی) در شهرستان‌های بشرویه، طبس، سرایان، خوسف و نهبندان.

- اولویت دوم گردشگری طبیعی در شهرستان‌های زیرکوه، فردوس و طبس.
- اولویت سوم گردشگری کشاورزی و روستایی در قائنات، سربیشه، درمیان، خوسف، سرايان.
- گردشگری سلامت (گردشگری پزشکی) در شهرستان‌های بیرجند و قائنات و آب درمانی در فردوس، سربیشه و خوسف.

بهداشت و سلامت

- توسعه خدمات تخصصی درمانی در کانون‌های شهری پرجمعیت شامل بیرجند و قائنات.
- توسعه خدمات عمومی درمانی و تجهیز مراکز در کانون‌های شهری و مراکز منظومه‌های روستایی.
- توسعه مراکز بهداشت و سلامت در مراکز مجموعه‌های روستایی.

قلمروهای نامناسب توسعه فعالیت و استقرار جمعیت

محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های ناشی از قوانین و مقررات (از جمله حرایم رودخانه‌ها، حرایم امنیتی-حفاظتی و ...)

قلمروهای نامناسب استقرار جمعیت

- مناطق غربی استان در محور نایبند-دیپوک و در بخش‌های شمال غربی و غربی در خیرآباد-حلوان و دشت کویر.

- جنوب غربی و غرب از کویرلوت تا نهبندان.
- شمال استان بخش‌هایی از دشت کویر در محدوده میانی جنوب سرايان- جنوب شرقی فردوس- شرق بشرویه.
- بخش‌هایی از مرکز و جنوب استان بین نهبندان و سربیشه.

قلمروهای نامناسب توسعه فعالیت

قلمروهای دارای محدودیت توسعه فعالیت‌های کشاورزی

- منطقه غربی شهرستان‌های سربیشه، طبس و بیرجند.
- جنوب دشت سرايان.
- منطقه جنوبی ناحیه نه (نهبندان) مشتمل بر محدوده‌های شمالی دشت نهبندان تا چشمه‌بید و سهل آباد و غرب و جنوب غرب این شهرستان.

قلمروهای دارای محدودیت توسعه فعالیت‌های صنعتی و معدنی

- مناطق حفاظت شده استان شامل سربیشه و درمیان، شاسکوه، باقران، کمر سرخ، آرک و کرنگ.
- پناهگاه حیات وحش کجی نمکزار نهبندان، نایبندان طبس و رباط شور.

ماده ۳- سند اجرایی آمایش استان خراسان جنوبی به قرار زیر است:

۳-۱۶- تخصیص‌ها و اولویت‌های توسعه استان

زراعت

- در شهرستان‌های نهبندان، بیرجند، بشرویه، زیرکوه، خوسف، سرايان، طبس، فردوس، قائنات، سرايان و خوسف.

باغداری

- در شهرستان‌های زیرکوه، درمیان، سربیشه، نهبندان، خوسف، بیرجند، قائنات، سرايان، فردوس، بشرویه، طبس.

شیلات و آبی‌پروری

- ساخت استخر دو منظوره پرورش ماهی در همه شهرستان‌های استان.
- پرورش ماهیان گرم‌آبی (تیلاپیا و خاویاری) در شهرستان‌های نهبندان، طبس، بشرویه، فردوس و سرايان.

دامداری و دامپروری

- پرورش شتر در ناحیه نه (نهبندان و خوسف) و ناحیه گلشن (طبس و بشرویه) و قهستان (زیرکوه).
- پرورش دام سبک در ناحیه باقران (سربیشه)، ناحیه قهستان (سرايان) و ناحیه نه (نهبندان).
- پرورش دام سنگین و صنایع تبدیلی - تکمیلی مرتبط در ناحیه قهستان (قاین)، ناحیه باقران (خوسف، درمیان و بیرجند).
- پرورش طیور در ناحیه باقران (بیرجند و درمیان).
- پرورش زنبور عسل در همه شهرستان‌های استان.

صنعت

- صنایع فلزات اساسی (ساخت آهن و فولاد اساسی، ساخت فلزات اساسی قیمتی و فلزات غیرآهنی) در شهرستان‌های قائنات، خوسف، طبس، بیرجند، نهبندان، سربیشه، فردوس.
- صنایع فرآوری معدنی (کائولن، خاک صنعتی، بنتونیت، گرانیت، خاک نسوز، زغال سنگ، مس، کرومیت، فلورین، آهن، بوکسیت، گوهر سنگ، سنگ‌های ساختمانی و قیمتی) در طبس، سرايان، فردوس، زیرکوه، سربیشه، نهبندان، خوسف و بیرجند.
- صنایع لاستیک و پلاستیک (لاستیک رویی و تویی، روکش مجدد و بازسازی لاستیک) در شهرستان بیرجند.
- صنایع غذایی و آشامیدنی (فراورده‌های لبنی، تولید نشاسته و محصولات نشاسته‌ای، تولید فراورده‌های دامی، محصولات خبازی، فراوری و بسته‌بندی زرشک، عناب و زعفران، عرقیات، اسانس و عصاره گیاهی) در شهرستان‌های قائنات، بیرجند، سرايان، درمیان، خوسف، طبس و سربیشه و بشرویه.
- توسعه فرش و صنایع دستی در تمام شهرستان‌های استان

- صنایع الکترونیک و برقی در خوسف، سریش، سرایان و قائن.
- صنایع نساجی و پوشاک در فردوس، بیرجند، سریش و زیرکوه، نهبندان.
- صنایع High-tech در بیرجند، نهبندان، خوسف، طبس، فردوس و قائنات.
- صنایع تولید، عمل آوری محصولات گوشت، حفاظت از گوشت و کشتارگاه انواع دام در شهرستان‌های بیرجند، قائنات، زیرکوه، خوسف، درمیان و نهبندان.
- مجتمع ترمینال‌های ضبط پسته و صنایع تبدیلی و تکمیلی پسته و پنبه در بشرویه، سرایان، فردوس و خوسف.

معادن

- بهره‌برداری معدنی فلزات گرانبها (طلا، مس، نقره و آهن) در مرکز و جنوب شرق استان در شهرستان‌های بیرجند، خوسف و نهبندان.
- بهره‌برداری معدنی فلزات نیمه گرانبها (سرب و روی) در شهرستان‌های سرایان، فردوس و بشرویه.
- بهره‌برداری معدنی زغال سنگ در طبس.
- بهره‌برداری معدنی از معادن غیرفلزی (کائولن، رس، سنگ‌های ساختمانی، بنتونیت و ...) در پهنه‌های فردوس، سرایان، زیرکوه، سریش، نهبندان و بیرجند.

بازرگانی

- نقش لجستیکی و بازرگانی در شهرستان‌های بیرجند، قائنات، نهبندان، درمیان، سریش، زیرکوه، طبس و فردوس.
- توسعه و تجهیز بازارچه‌های مرزی در شهرستان‌های زیرکوه، سریش، نهبندان و درمیان.
- ایجاد منطقه ویژه اقتصادی سنگ در نهبندان، فناوری و IT در فردوس، معدن در طبس، انرژی‌های نو در سریش.
- توسعه بازرگانی بین‌المللی از طریق افغانستان با کشورهای اتحادیه اوراسیا.
- توسعه شرکت‌های خصوصی مالی - تجاری و بازاریابی با مقیاس ملی و بین‌المللی.

گردشگری و صنایع دستی

- گردشگری کویری (کویرنوردی) در شهرستان‌های بشرویه، طبس، سرایان، خوسف، فردوس و نهبندان.
- گردشگری ورزشی با تأکید بر مسابقات رالی و آفرود در شهرستان نهبندان (ریگ یلان) و شهرستان سریش، ورزش‌های بومی و محلی در شهرستان فردوس.
- گردشگری تاریخی در شهرستان‌های استان.
- گردشگری فرهنگی و مذهبی در شهرستان‌های خوسف، طبس و سریش.

- گردشگری نجوم در شهرستان های سرایان، نهبندان، فردوس و طبس.
 - گردشگری روستایی و عشایری در شهرستان های خوسف، زیرکوه و سربیشه؛ گردشگری کشاورزی در قائنات، درمیان، زیرکوه، سرایان، فردوس و خوسف؛ گردشگری طبیعی در شهرستان های زیرکوه، فردوس و طبس، سرایان، بشرویه، قائنات، نهبندان و سربیشه.
 - ژئوتوریسم در شهرستان های نهبندان و طبس.
 - گردشگری سلامت (گردشگری پزشکی) در شهرستان های بیرجند و قائنات و آب درمانی در فردوس، خوسف و سربیشه.
 - صنایع دستی در همه شهرستان های استان.
- خدمات عمومی و خدمات برتر**
- بیمه با عملکرد فراملی و مشاوران حقوقی در شهرستان های سربیشه و بیرجند.
 - مهندسين مشاور و پیمانکاران، حسابرسان و موسسات بازاریابی در شهرستان های بیرجند و قائنات.
 - خدمات تخصصی درمانی در کانون های شهری پرجمعیت شامل بیرجند و قائنات.
 - خدمات تخصصی حمل و نقل و انبارداری در شهرستان های بیرجند، خوسف، قائنات، نهبندان، درمیان، سربیشه، زیرکوه، طبس و فردوس.
 - خدمات پشتیبان تجارت و بازرگانی در شهرستان های نهبندان، سربیشه، زیرکوه، درمیان، بیرجند، فردوس، طبس.
 - خدمات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران در خوسف و بیرجند.

انرژی

- تولید انرژی های بادی - خورشیدی با امکان صادرات در شهرستان های نهبندان و سربیشه.
- ایجاد زیرساخت و توسعه صادرات گاز در شهرستان های درمیان، سربیشه، زیرکوه، نهبندان.
- تولید انرژی خورشیدی در همه شهرستان های استان.
- تولید انرژی زمین گرمایی در شهرستان های طبس و فردوس.
- احداث پالایشگاه های کوچک مقیاس در نوار مرزی استان با هدف صادرات فراورده های نفت در نوار مرزی استان.

تامین آب

- کنترل و مدیریت سیلاب حوضه های مرزی در راستای بهره برداری از آورد رودخانه های مرزی

- بهره برداری از رودخانه‌های مرزی در شهرستان‌های زیرکوه و سربیشه.
- امکان سنجی پیاده‌سازی سامانه‌های استحصال آب باران در حوضه‌های شهری و سرشاخه‌های بالادست حوضه‌های آبریز در شهرستان‌های بیرجند و درمیان.
- مطالعه و اجرای طرح‌های آبخیزداری حوضه سیاهکوه (شمال غرب به جنوب شرق استان)، فاقد سد، کویر مرکزی و مرزی که شامل کل شهرستانهای استان می باشد.
- استفاده از منابع آب نامتعارف شامل: کنترل، هدایت و ذخیره رواناب‌های شهری، احیاء و استفاده مجدد از پساب تصفیه‌خانه‌های فاضلاب شهری و شهرک‌های صنعتی، احیاء و استفاده از منابع آب شور و لب‌شور، استفاده مجدد از پساب خانگی به جهت تأمین بخشی از نیاز غیر شرب.
- انتقال آب بین حوضه‌ای در دشت‌های استان با محوریت آهنگران- زیرکوه - قائن، خوشاب-درمیان، دق چاه-طبس، مختاران- محمدشهر-بیرجند.
- بهینه‌سازی مصارف شرب، بهداشت، خدمات، صنعت و کشاورزی و توسعه و تکمیل شبکه پایش منابع آب استان.
- ترمیم و بازسازی شبکه ذخیره، انتقال و توزیع آب شهری و روستایی در تمام شهرستان‌های استان.

۳-۱۷- سیاست‌های سرزمینی توسعه بخش‌ها در استان

کشاورزی و دامپروری

- شناسایی و تعیین قابلیت و توان اکولوژیک منابع اراضی و تدقیق آن با طبقه‌بندی اراضی مستعد آبیاری برای زراعت (سالانه و دائمی) و تیپولوژی اراضی جهت تعیین نظام بهره‌برداری مناسب از زمین.
- توسعه کمی و کیفی کشت تولیدات کشاورزی مزیت‌دار متناسب با اقلیم منطقه با قابلیت صادرات مانند: خرما، زرشک، عناب، زعفران، زیتون، گیاهان دارویی و محصولات گلخانه‌ای.
- حمایت از تولیدات خرد دامداری و طیور روستاییان در راستای ایجاد امنیت غذایی و درآمدزایی.
- حذف محصولات پرآب و سرمایه‌گذاری جهت ورود از سایر استان‌ها و استفاده از واردات آب مجازی
- استفاده از آب‌های غیر متعارف در آبیاری مزارع کشاورزی و فضای سبز.
- حمایت از توسعه فعالیت‌های دامپروری مرتبط با مزیت‌های بخش کشاورزی نظیر پرورش شتر، زنبورعسل، شترمرغ، بز پر تولید و تقویت، اصلاح و گسترش ذخایر ژنتیکی بومی.
- حمایت از توسعه طراحی و ساخت استخرهای دو منظوره آب کشاورزی (ذخیره آب پرورش ماهی).

- بستر سازی و حمایت از ایجاد هسته‌های کارآفرینی زنان در مناطق روستایی و تقویت نهادها و سازمان‌های مردم نهاد.
- تقویت صندوق‌های حمایت از سرمایه گذاری در بخش کشاورزی به منظور تامین سرمایه در گردش بخش کشاورزی.
- حمایت از توسعه تشکل‌ها و NGOهای فراگیر در سطح استان.

صنعت و معدن

- حمایت از اقدامات مناسب در راستای ارتقای بهره‌وری سرمایه و عوامل تولید در بخش صنعت و معدن استان.
- گسترش و تقویت زمینه‌های پیوند صنعت، دانشگاه، پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد.
- توانمندسازی و ارتقاء سطح دانشی مدیران و کارکنان حوزه صنعت استان و انجام اقدامات و فعالیت‌های ضروری برای بهینه‌سازی، نوسازی و اصلاحات مورد نیاز در ساختار صنعت استان.
- گسترش سامانه‌های اطلاع رسانی در بخش صنعت، معدن و خدمات به منظور دستیابی و استفاده مؤثر سرمایه گذاران و کارآفرینان و بهبود فضای کسب و کار.
- انطباق جانمایی صنایع تبدیلی و تکمیلی و فراوری معدنی و صنایع در استان با الزامات و محدودیت‌های تعیین شده در طرح آمایش استان.
- گسترش صنایع بومی و زود بازده روستایی در مناطق محروم استان با اولویت مناطق با خطر تخلیه جمعیتی.

نظام سکونتگاهی

- تجهیز نقاط شهری استان به خدمات برتر بر مبنای سطح عملکردی و وظایف محوله در برنامه آمایش استان.
- ساماندهی مبلمان شهری و تدوین الگوهای شهرسازی متناسب با ویژگی‌های فرهنگی و اقلیمی استان.
- ایجاد زمینه‌های لازم برای نگهداشت جمعیت در روستاها، متناسب با توان‌های محیطی، با بهره‌گیری از منابع طبیعی و ظرفیت زیست بوم‌ها.
- تقویت و تجهیز کانون‌های زیست استان (شهرها و روستاها) به عنوان مراکز و پایگاه‌های مقاومت در برابر بیابان‌زایی و کویر.

- تجهیز مناسب مراکز برتر روستایی برای ایفای نقش محوله در هر سطح از فضاها روستایی.
- نگهداشت جمعیت در شهرهای کوچک و روستاهای مرزی از طریق توسعه فعالیت در این سکونتگاه‌ها
- تقویت ارتباطات و پیوندهای اقتصادی-اجتماعی مناطق مرزی
- توجه خاص به توسعه مبتنی بر منافع و شرایط محلی و بومی در مناطق مرزی

بازرگانی

- ایجاد زمینه‌ها و شرایط لازم به منظور توسعه فعالیت‌های تجارتي و بازرگانی بین‌المللی و توسعه زیرساخت‌های مناسب در منطقه ویژه اقتصادی بیرجند و بازارچه‌های مرزی استان.
- راه‌اندازی فعالیت‌های تجاری و بازرگانی، کسب و کار و سرمایه‌گذاری‌های خرد و کوچک مقیاس به منظور تشویق و توسعه پویش‌های کارآفرینی با اولویت مراکز روستایی و عشایری استان.
- ایجاد زمینه‌ها و زیرساخت‌های لازم به منظور توسعه تجارت الکترونیک و توسعه خدمات مبتنی بر وب.
- ساماندهی شبکه مبادلاتی مناسب و متوازن بین نقاط مختلف استان (شهر و روستا) و امکان توسعه و تقویت آن با بازارهای خارجی و بین‌المللی.
- ارتقاء مهارت‌های شغلی متناسب با نیازهای بازار کار، توسعه رشته‌های مرتبط با تجارت و بازرگانی در دانشگاه‌های استان، برگزاری دوره‌های آموزشی کارا و اثربخش بر اساس نیاز سنجی بازار و اجرای فعالیت‌های بالابردن فرهنگ توسعه و سرمایه‌گذاری در استان به ویژه در نسل جوان.
- شناسایی نیاز بازار و فعالیت‌های اقتصادی پر بازده و انتقال اطلاعات به بخش خصوصی در قالب فعالیت‌های مشاوره، نیازسنجی دقیق و انجام تحقیقات بازار در کشورهای آسیای میانه، اوراسی، بکارگیری روش‌های نوین بازاریابی، بازاریابی تولیدات استان و حمایت از نهادهای خصوصی بازاریابی در سطح ملی و بین‌المللی.
- ترویج و آموزش‌های تخصصی و کاربردی بازاریابی به مرزنشینان و اقشار مختلف جامعه.

گردشگری

- حمایت از راه‌اندازی و توسعه صنایع دستی بومی در استان و حفظ و صیانت و استفاده بهینه از هنرهای سنتی و صنایع دستی و بومی استان در حوزه ملی و بین‌المللی.
- توسعه صنایع دستی نوین نظیر جواهرسازی، سنگ تراشی، بسته‌بندی کالا و ...
- احیای ایله‌های عشایری و گردشگری روستایی و عشایری.
- فراهم نمودن شرایط لازم به منظور سرمایه‌گذاری و تجهیز قطب‌ها، محورها و مراکز گردشگری استان.
- ساماندهی و تأمین فضای مناسب سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و رفع مشکلات و موانع جذب گردشگران داخلی و خارجی به استان، توسعه فعالیت‌های مرتبط با گردشگری در شهر و ایجاد تسهیلات و زیرساخت‌ها برای افزایش ماندگاری بار و مسافر.

فن‌آوری و اطلاعات

- توسعه و تقویت سامانه‌ها و تجهیزات فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در سطوح مختلف تشکیلات اداری، صنعتی، آموزشی، فرهنگی، خدمات و بازرگانی، تولید در استان.

- حمایت از فعالیت‌های پارک علم و فناوری، شرکت‌های دانش‌بنیان با تمرکز بر تجاری‌سازی دانش، حمایت از ایجاد بانک ایده‌های فناورانه و مراکز شتاب‌دهی کسب و کارهای نوپای ICT در دانشگاه‌های استان.
- توسعه و تقویت شبکه فیبر نوری در سطح استان و کارگیری فن‌آوری‌های پیشرفته در زمینه استفاده مطلوب از شبکه سراسری فیبر نوری.
- استفاده از ظرفیت شرکت‌های ملی جهت توسعه بازار ICT استان نظیر ایجاد دفتر اگریگیتور شرق کشور (وابسته به یکی از اپراتورهای تلفن همراه) به منظور توسعه و هدایت بازار تولید محتوای دیجیتال.
- ایجاد فرهنگ، توسعه و تقویت استفاده از پتانسیل‌های ICT در صنایع و بخش‌های مختلف.

بهداشت و درمان

- توزیع متعادل و متناسب خدمات درمانی در سطح نقاط شهری و روستایی استان.
- گسترش ارائه خدمات درمانی و توانبخشی تخصصی و فوق تخصصی در استان.
- توسعه و بهبود بازتوانی و توانبخشی در واحدهای بهداشتی و درمانی توسعه مراکز مشاوره و آموزش آسیب‌های اجتماعی و سلامت توسعه مراکز ارائه خدمات درمانی سرپایی غیر دولتی.
- توسعه کارکردهای آزمایشگاهی و تحقیقاتی در بحث پزشکی و پیراپزشکی در شهر بیرجند با عملکرد ملی و بین‌المللی.

حمل و نقل شبکه زیربنایی و انرژی

- توسعه، بهسازی و ارتقاء کیفیت و سطح دسترسی محورهای ترانزیتی و مبادی مرزی، شبکه راه‌های درون‌استانی، حمل و نقل هوایی (فرودگاهی) و شبکه ریلی استان.
- توسعه، تقویت و تجهیز کریدورهای بین‌المللی شمال به جنوب و غرب به شرق استان به منظور ارتباط منسجم با مناطق مرکزی کشور و مبادی خارجی.
- اتصال شبکه زیربنایی و زیرساختی مراکز صنعتی و معدنی استان به یکدیگر.
- تأمین و تقویت زیرساخت‌های مورد نیاز در زمینه تخلیه و توزیع کالا با توجه به موقعیت استان در عرصه ملی و بین‌المللی.
- توسعه و تقویت و افزایش ظرفیت تولید نیروگاه‌های برق استان.
- توسعه و تقویت شبکه انتقال گاز در سطح استان و امکان صادرات آن به خارج از کشور.
- به کارگیری تدابیر لازم به منظور استفاده مطلوب و حداکثری از انرژی‌های نو با تأکید بر انرژی خورشیدی، باد، امواج در مناطق مستعد استان و حمایت از فناوری‌های برتر و پاک.

- توسعه مطلوب و منطقی استحصال و توزیع آب در استان به منظور استفاده بهینه از منابع موجود با بهره‌گیری از دانش بومی و مشارکت‌های مردمی در این زمینه.
- حمایت از فعالیت‌های مرتبط با اصلاح الگوی مصرف و بهینه‌سازی مصرف در کلیه بخش‌های مصرفی استان و آموزش و فرهنگ سازی.
- حمایت از اقدامات و تدابیر لازم در راستای ارتقای بهره‌وری انرژی.

خدمات برتر

- توسعه خدمات مالی، بیمه و بانکی.
- تبدیل بیرجند به هاب منطقه ای بورس و مالی.
- حمایت از شرکت‌های دانش بنیان و کسب و کارهای نوپا در حوزه برخورداری از خدمات برتر.

اجتماعی فرهنگی

- بهره‌وری مطلوب و کارآمد از احساسات ملی و اسلامی اقوام و مذاهب مناطق مختلف استان در جهت تحکیم وحدت ملی و روابط فراملی.
- ایجاد تمهیدات و امکانات لازم به منظور توسعه اجتماعی و گسترش و مشارکت مدنی آحاد مردم.
- تلاش همه‌جانبه و حداکثری به منظور جلوگیری از ازدیاد و گسترش جرم و جنایت، اعتیاد، فروش مواد مخدر و نیز تامین امنیت در کریدورهای حمل و نقل در استان.
- ایجاد زمینه‌های برابر مشارکت جمعی اقوام و گروه‌های مذهبی در حل مشکلات استان و تحقق مردم مدار به جای توسعه دولت محور.

آموزش

- ایجاد شرایط و امکانات لازم برای بهره‌مندی کامل جمعیت لازم‌التعلیم از آموزش ابتدایی تا پایان متوسطه.
- فراهم نمودن تسهیلات مورد نیاز برای دسترسی افزون‌تر به سطوح مختلف دوره‌های آموزشی عمومی و تخصصی.
- تأمین امکانات و شرایط بهینه برای رشد و توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در جهت پاسخگویی به نیازهای تخصصی توسعه در استان و انجام اقدامات فراگیر برای آموزش نیروی کار در استان.
- توسعه و تقویت مؤسسات علمی، پژوهشی و فن آوری "پارک‌های علم و فن آوری و سایر مراکز تحقیقاتی و پژوهشی" در زمینه‌های عمده فعالیت و اقتصادی استان.
- ایجاد ارتباط کارا و ثمربخش بین پیکره اجرایی و تولیدی و اقتصادی استان با مراکز دانشگاهی و آموزش عالی استان.

- استقرار و توزیع متعادل مؤسسات آموزش عالی در سطح استان.
- تقویت فعالیت های آموزشی استان در راستای تبدیل دانشگاه های استان به دانشگاه کارآفرین، ترویج موج سوم کارآفرینی در استان و دانشگاه ها و هدایت دانشگاه های استان در راستای خلق برند و طراحی و استقرار الگوی آموزشی با رویکرد تقاضا محوری و مبتنی بر محیط کار.
- حمایت از تبدیل دانشگاه بیرجند به دانشگاه بین المللی در جهت جذب دانشجوی خارجی.
- ایجاد مراکز TMC (مرکز مدیریت مهارت آموزی و مشاوره دانشجویان) در دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی.
- توانمندسازی جوانان، زنان، جوامع روستایی و عشایری، سکونتگاه های غیر رسمی، آسیب دیدگان اجتماعی از طریق آموزش های مهارتی.
- بهره گیری از بستر فناوری اطلاعات و خدمات الکترونیکی در راستای توسعه آموزش های مهارتی.

سیاسی - اداری

- تجهیز و ارتقاء کارآمدی و کیفی نیروی انسانی شاغل در ادارات دولتی.
- اعمال نظارت مؤثر و کارا بر انجام امور اجرایی در استان.
- ایجاد شرایط و امکانات لازم به منظور تحقق شبکه دولت الکترونیکی.
- توسعه، تقویت و ساماندهی تشکلهای مردمی و شبکه های مدنی در استان.
- تحقق مشارکت فعال و مؤثر آحاد جامعه در مراحل تصمیم سازی، تصمیم گیری، برنامه ریزی، اجرا و نظارت در استان.

۳-۱۸- تصویر سازمان فضایی استان در افق توسعه یافتگی

تخصص های اصلی مناطق برنامه ریزی و الگوی استقرار فعالیتها در استان

مناطق مستعد توسعه زیرساخت ها

- توسعه زیرساخت های حمل و نقل (جاده ای) بزرگراه های آسیایی در محورهای کرمان- دیهوک- فردوس- بجستان؛ زاهدان- بیرجند- قائنات- گناباد؛ اصفهان- طبس- خوسف؛ قاین- کال شور- خواف؛ بیرجند- مشهد.
- احداث زیرساخت های حمل و نقل (جاده ای) آزادراه بین مرکز استان با مراکز استان های مجاور و کریدورهای ترانزیتی در محورهای بیرجند- زاهدان؛ بیرجند- کرمان و سه راهی راهداران- بجستان؛ بیرجند- یزد (طبس- یزد).

- توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای) و احداث باند دوم سه راهی روم- سرایان- فردوس؛ بیرجند- اسدیه- بازارچه مرزی میل ۷۳؛ فردوس- بشرویه- طبس؛ بیرجند- مشهد.
- توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل (ریلی) در محورهای بیرجند- زاهدان؛ بیرجند- طبس؛ سربیشه- درح- میل ۷۸؛ و احداث آنتن اتصال فردوس به راه آهن.
- توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل (هوایی) در فرودگاه بین‌المللی بیرجند و فرودگاه طبس
- تکمیل راه‌های ترانزیتی منتهی به مرز افغانستان ۱۳۰ کیلومتر محور سربیشه- درح منتهی به گمرک و مرز رسمی ماهیرود.
- تکمیل ۶۵ کیلومتر راه ترانزیتی میل ۷۸ (ماهیرود) به ولایت فراه افغانستان.
- توسعه زیرساخت‌های پشتیبان حمل و نقل (راه‌وندي) پشتیبان حمل و نقل (راه‌وندي) در شهرستان‌های بیرجند، قانات، نهبندان، درمیان، سربیشه، زیرکوه، طبس و فردوس.
- توسعه زیرساخت‌های فیبر نوری روستایی در تمام شهرستان‌های استان.
- توسعه خدمات پشتیبان تولید و لجستیک (انبارداری، سردخانه و ..) بیرجند، قانات، نهبندان، درمیان، سربیشه، زیرکوه، طبس و فردوس.
- توسعه زیرساخت‌های تولید انرژی‌های بادی- خورشیدی، زمین‌گرمایی، در شهرستان‌های نهبندان، سربیشه، طبس، فردوس، خوسف.
- احداث پالایشگاه‌های کوچک مقیاس در نوار مرزی استان با هدف صادرات فراورده‌های نفت در نوار مرزی استان.
- توسعه زیرساخت‌های برق رسانی به معادن شاهکوه نهبندان.
- توسعه زیرساخت‌های صادرات گاز در شهرستان نهبندان، سربیشه، درمیان و زیرکوه.
- توسعه زیرساخت‌های آبرسانی، شبکه آبیاری و زهکشی و احداث بندهای ذخیره آب در تمام شهرستان‌های استان.

مناطق مستعد توسعه شهری و روستایی

- توسعه سکونتگاه‌های شهرهای درجه دو و سه مرزی استان در پهنه شرقی استان با تاکید بر منطقه شهری سربیشه درمیان و زهان و اتصال دهنده به کشور افغانستان.
- توسعه سکونتگاه‌های شهری در پهنه شمال غرب استان با تاکید بر منطقه شهری فردوس- اسلامیه- سرایان و سه قلعه.

- توسعه سکونتگاه‌های شهری طبس و متصل کننده استان با استان‌های مجاور اصفهان - یزد و سمنان.

مناطق مستعد توسعه فعالیت‌های کشاورزی

- توسعه فعالیت‌های کشاورزی (زارعت) در شهرستان‌های نهبندان (ارزن، جوجوبا، کلزا)، بیرجند (زعفران)، بشرویه (ارزن، پنبه، خاکشیر)، زیرکوه (پنبه، زعفران)، خوسف، سرايان (گلرنگ، زیره، زعفران)، طبس (جوجوبا، کلزا، سبزیجات)، فردوس (ارزن، زعفران)، قائنات (کنجد، زعفران)، سرايان (گلرنگ، زیره، زعفران) و خوسف (ارزن).
- توسعه فعالیت‌های کشاورزی (باغداری) در شهرستان‌های زیرکوه (بادام، زرشک)، درمیان (خشکبار، زرشک، گل محمدی)، سربیشه (عناّب، زرشک)، نهبندان (خرما، زیتون)، خوسف (عناّب، انگور، پسته، گل نرگس و گل محمدی)، بیرجند (زرشک، خشکبار، عناّب)، قائنات (زرشک، پسته، گل محمدی)، سرايان (خشکبار، انار)، فردوس (پسته، انار)، بشرویه (پسته)، طبس (خرما و زیتون)
- توسعه فعالیت‌های کشاورزی (گلخانه‌ای) در همه شهرستان‌های استان.
- توسعه فعالیت‌های کشاورزی (گیاهان دارویی) در همه شهرستان‌های استان.
- توسعه فعالیت‌های کشاورزی (دامداری اعم از دام سنگین و سبک) در شهرستان‌های درمیان، خوسف، بیرجند، قائنات، فردوس، سربیشه، سرايان، طبس، بشرویه، نهبندان، زیرکوه.
- توسعه فعالیت‌های کشاورزی (دامداری به ویژه شتر) در شهرستان‌های نهبندان، خوسف، سربیشه، زیرکوه و بشرویه.
- توسعه فعالیت‌های کشاورزی (طیور) در شهرستان‌های بیرجند، خوسف، قائنات، درمیان، سربیشه، سرايان، نهبندان و فردوس.

مناطق مستعد توسعه فعالیت‌های صنعتی و معدنی

صنعت

- صنایع دانش بنیان در بیرجند، قائنات، فردوس و طبس.
- صنایع فرآوری معدنی (کانی فلزی یا غیر فلزی) در شهرستان‌های بیرجند، سرايان، نهبندان، سربیشه، طبس، بشرویه، فردوس، درمیان و قائنات.
- صنایع فرآوری سنگ‌های تزئینی در نهبندان، درمیان، سربیشه، خوسف.
- صنایع جانبی فولاد و چدن در شهرستان قائن و خوسف
- صنایع طلا و مس در شهرستان‌های طبس، قائنات، خوسف و نهبندان.
- صنایع لاستیک (انواع لاستیک و تیوپ) در شهرستان بیرجند.

- صنایع الکترونیک و برقی در خوسف، سربیشه، سرایان و قائن.
- صنایع نساجی و پوشاک در فردوس، بیرجند، سربیشه و زیرکوه، نهبندان.
- صنایع دارویی، بهداشتی در تمام شهرستان‌های استان.
- صنایع High-tech در بیرجند، نهبندان، خوسف، طبس، فردوس و قائنات.
- توسعه فرش و صنایع دستی در تمام شهرستان‌های استان.
- صنایع بازیافت در بیرجند، سربیشه و فردوس.
- صنایع کاشی در شهرستان بیرجند.
- واحدهای تولید و بسته بندی عرقیات، اسانس و عصاره گیاهی در شهرستان‌های قائنات، بیرجند، سرایان، درمیان، خوسف، طبس بشرویه و سربیشه.
- صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی در شهرستان‌های بیرجند، قائنات، زیرکوه، سرایان، فردوس، درمیان و خوسف.
- تولید، عمل آوری محصولات گوشت، حفاظت از گوشت و کشتارگاه انواع دام در شهرستان‌های بیرجند، قائنات، زیرکوه، خوسف، درمیان و نهبندان.

معادن

- بهره‌برداری معدنی فلزات گرانبها (طلا، مس، نقره و آهن) در مرکز و جنوب شرق استان در شهرستان‌های بیرجند، خوسف و نهبندان.
- بهره‌برداری معدنی فلزات نیمه گرانبها (سرب و روی) در شهرستان‌های سرایان، فردوس و بشرویه.
- بهره‌برداری معدنی زغال سنگ در طبس.
- بهره‌برداری معدنی از معادن غیرفلزی (کائولن، رس، سنگ‌های ساختمانی، بنتونیت و ...) در پهنه‌های فردوس، سرایان، زیرکوه، سربیشه، نهبندان و بیرجند.

مناطق مستعد توسعه خدمات و بازرگانی

- توسعه و تجهیز بازارچه‌های مرزی در شهرستان‌های زیرکوه، سربیشه، نهبندان و درمیان.
- ایجاد منطقه ویژه اقتصادی سنگ در نهبندان، فناوری و IT در فردوس، معدن در طبس، انرژی‌های نو در سربیشه.
- توسعه بازرگانی بین‌المللی از طریق افغانستان با کشورهای اتحادیه اوراسیا در بیرجند و شهرستان‌های مرزی.

مناطق مستعد توسعه فعالیت‌های گردشگری

- گردشگری کویری (کویرنوردی) در شهرستان‌های بشرویه، طبس، سرایان، خوسف و نهبندان.

- گردشگری ورزشی با تأکید بر مسابقات رالی و آفرود در شهرستان نهبندان (ریگ یلان) و شهرستان سربیشه.
- گردشگری تاریخی در شهرستان‌های فردوس، بشرویه، بیرجند و قانات.
- گردشگری فرهنگی در شهرستان طبس.
- گردشگری نجوم در شهرستان‌های سرایان، نهبندان و طبس.
- گردشگری روستایی و عشایری در شهرستان‌های خوسف، زیرکوه و سربیشه.
- گردشگری کشاورزی در قانات، درمیان، زیرکوه و سرایان.
- گردشگری طبیعی در شهرستان‌های زیرکوه، فردوس و طبس، سرایان، بشرویه، نهبندان و سربیشه.
- ژئوتوریسم در شهرستان‌های نهبندان و طبس.
- گردشگری سلامت (گردشگری پزشکی) در شهرستان‌های بیرجند و قانات و آب درمانی در فردوس، خوسف و سربیشه.

الگوی استقرار و نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی

سلسله مراتب نظام سکونتگاه‌های شهری

- سطح یک (شهرهای بزرگ) مشتمل بر مجموعه شهری بیرجند.
- سطح دو (شهرهای میانی بزرگ) مشتمل بر شهرهای قاین، طبس، فردوس.
- سطح سه (شهرهای میانی متوسط) مشتمل بر شهرهای نهبندان، سرایان، بشرویه، سربیشه.
- سطح چهار (شهرهای کوچک) مشتمل بر شهرهای آیسک، اسلامیه، دیهوک، شوسف، مود، اسفدن، آراین-شهر، عشق‌آباد، سه قلعه، طبس مسینا، نیمبلوک، اسدیه، خضری دشت بیاض، خوسف، حاجی‌آباد.
- سطح پنج (روستا-شهرها) مشتمل بر زهان، گزیک، قهستان، ارسک، محمدشهر، درح، آبیز.

سلسله مراتب نظام سکونتگاه‌های روستایی

- سطح یک ۱۹ منظومه‌های روستایی.
- سطح دو ۴۹ مجموعه‌های روستایی.
- سطح سه ۱۴۵ حوزه‌های روستایی.

الگوی توزیع خدمات اجتماعی در سطح مناطق

فرهنگی و ورزشی

- توسعه و ایجاد مراکز فرهنگی و ورزشی در کانون‌های روستایی با اولویت مراکز مجموعه و حوزه روستایی.
- توسعه و ایجاد مراکز فرهنگی و ورزشی در کانون‌های شهری استان با محوریت شهرهای سطح یک و دو.

ریاست جمهوری

سازمان برنامه و بودجه کشور

دفترخانه شورای عالی آمایش سرزمین

- توسعه و ایجاد مجموعه ورزش های کویری در شهرستان های زیرکوه، نهبندان، خوسف، فردوس، طبس، بشرویه و سرایان.

- توسعه و ایجاد دهکده های ورزشی در منطقه های برنامه ریزی قهستان، باقران، گلشن و نه.

درمانی

- توسعه خدمات تخصصی درمانی در کانون های شهری پرجمعیت شامل بیرجند، قانات و طبس.

- توسعه خدمات عمومی درمانی در کانون های شهری و مراکز منظومه های روستایی.

- توسعه مراکز بهداشت و سلامت در مراکز مجموعه های روستایی.

- توسعه مراکز گردشگری سلامت (گردشگری پزشکی) در شهرستان های بیرجند و قانات.

آموزش عالی

- توسعه آموزش عالی با تاکید بر جذب دانشجوی خارجی در دانشگاه بیرجند.

- توسعه و احداث مراکز آموزش عالی مهارت محور در مراکز مناطق برنامه ریزی.

- توسعه مرکز مطالعات کویرزدایی در دانشگاه بیرجند.

- توسعه مرکز تحقیقات معدن و گیاهان دارویی در دانشگاه های استان.

- توسعه مرکز آموزش عالی پزشکی در بیرجند.

- توسعه و ایجاد پارک علم و فناوری در بیرجند، قانات، فردوس، بشرویه و طبس.

سازمان فضایی شبکه های اصلی زیربنایی

حمل و نقل زمینی

- بزرگراه های آسیایی در محور کرمان- دیهوک- فردوس- بجستان، محور زاهدان- بیرجند- قانات- گناباد،

محور اصفهان- طبس- خوسف، محور قاین- کال شور- خواف.

- آزادراه بین مرکز استان با مراکز استان های مجاور و کریدورهای ترانزیتی در محورهای بیرجند- مشهد،

بیرجند- زاهدان، بیرجند- کرمان و سه راهی راهداران- بجستان، بیرجند- یزد (طبس- یزد).

- احداث باند دوم سه راهی روم- سرایان- فردوس، باند دوم بیرجند- اسدیه.

- توسعه زیرساخت های حمل و نقل (جاده ای) و احداث باند دوم فردوس- بشرویه، توسعه زیرساخت های

حمل و نقل (جاده ای) و احداث باند دوم قاین- حاجی آباد- یزدان.

- شبکه حمل و نقل (ریلی) در محور بیرجند- مشهد، محور بیرجند- زاهدان، محور بیرجند- طبس، سربیشه-

درج- میل ۷۸.

حمل و نقل هوایی

ریاست جمهوری

سازمان برنامه و بودجه کشور

دستگاه شورای عالی آمایش سرزمین

- فرودگاه بین المللی با کارکرد فراملی در بیرجند.
- فرودگاه داخلی با کارکرد ملی در طبس.
- فرودگاه داخلی با کارکرد منطقه‌ای در فردوس.

ماده ۴- برنامه‌های اجرایی آمایش استان خراسان جنوبی به قرار زیر است:

سرمایه اجتماعی

- برنامه توسعه منابع انسانی و توانمندسازی اقشار آسیب‌پذیر
- برنامه کنترل آسیب‌های اجتماعی
- برنامه توسعه منابع انسانی و توانمندسازی اقشار آسیب‌پذیر
- برنامه توسعه و ساماندهی اشتغال
- برنامه توسعه مشارکت، تعهد و اعتماد اجتماعی
- برنامه توانمندسازی و بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت مشارکت مردمی در اداره امور
- برنامه اصلاح و تقویت نهادی دولت
- برنامه تدوین ضوابط، دستورالعمل‌ها و ملاحظات و ارائه آموزش‌های لازم برای بهبود سیستم مدیریت

بازرگانی

- برنامه توسعه، تجهیز و تکمیل زیرساخت‌های مرتبط با بازرگانی (زیربنای بازرگانی، قطب‌ها، کریدورها و ...)
- برنامه تدوین طرح‌ها، برنامه‌ها و راه‌اندازی مراکز تحقیقاتی مرتبط با بازرگانی
- برنامه توسعه و گسترش تجارب مدرن و تجارت الکترونیک و فراهم‌سازی زیرساخت‌ها و تسهیلات مرتبط
- برنامه حمایت از تسهیل و توسعه تجارت داخلی و خارجی و تنظیم قوانین و مقررات موردنیاز

صنعت و معدن

- برنامه ایجاد، توسعه، تجهیز و تکمیل زیرساخت‌ها، فضاها و تسهیلات مرتبط با صنایع
- برنامه تدوین مطالعات و تهیه اسناد و ارائه ضوابط و بسته‌های تشویقی توسعه صنایع
- برنامه ارتقای بهره‌وری صنایع و معادن (مصرف بهینه آب و ...)
- برنامه توسعه، تکمیل و تجهیز زنجیره‌ها، خوشه‌ها، تعاونی‌ها و واحدهای فعال و نیمه فعال صنعتی
- برنامه توسعه و گسترش خدمات پشتیبان تولید صنعتی و معدنی
- برنامه ارتقای بهره‌وری معادن (هماهنگی جهت فعال‌سازی معادن کوچک، افزایش ظرفیت معادن از طریق شناسایی منابع و ذخایر معدنی، افزایش ارتقای ایمنی در معادن به ویژه معادن زغالسنگ)

- برنامه حفاظت و صیانت از محیط زیست و کاهش آلودگی های منتج از فعالیت های صنعتی و معدنی
- فراهم سازی امکان دسترسی، نظارت و توسعه سامانه (عرضه محصولات صنایع پیشرفته و دانش بنیان)
- اجرای طرح بازسازی و نوسازی بنگاه های صنعتی و صنوف تولیدی.

کشاورزی و امنیت غذایی

- احیا و توسعه بهره برداری از جنگل ها و مراتع کشور
- ارتقای سطح پوشش حفاظتی و صیانت از ذخایر و منابع آبی
- برنامه توسعه کشت و فرآوری گیاهان دارویی
- برنامه افزایش محصولات باغی و زراعی با تاکید بر محصولات دارای مزیت نسبی استان
- برنامه توسعه و توانمندسازی تعاونی ها، تشکلهای و بهره برداران کشاورزی
- تکثیر و بازسازی ذخایر آبزیان
- مقابله با بیابان زایی
- برنامه توسعه پرورش دام و طیور
- بهبود بهره وری آب و خاک در عرصه کشاورزی و اصلاح الگوی کشت
- توسعه کشت گلخانه ای
- برنامه تولید محصولات ارگانیک و سالم
- برنامه مدیریت صادرات محصولات کشاورزی
- برنامه توسعه مکانیزاسیون کشاورزی
- تکمیل زنجیره های ارزش و تولید محصولات کشاورزی
- تحقیق و توسعه در امور کشاورزی
- برنامه هوشمند سازی و توسعه کشاورزی دانش بنیان
- ساماندهی مالکیت اراضی ملی
- اصلاح و تکمیل راه های دسترسی به مزارع
- تقویت صندوق های حمایت از سرمایه گذاری

آب

- برنامه بهسازی و توسعه تأسیسات آب و فاضلاب و بازچرخانی آب
- بهبود بهره وری آب در عرصه کشاورزی و اصلاح الگوی کشت

ریاست جمهوری

سازمان برنامه و بودجه کشور

دستگاه شورای عالی آمایش سرزمین

- برنامه ارائه خدمات آب شرب و بهداشتی شهری و روستایی
- برنامه تأمین و عرضه آب
- برنامه احیا و بازسازی قنوات

محیط زیست و منابع طبیعی

- حفاظت و بهره‌برداری پایدار از زیست بوم‌های آبی
- برنامه حفاظت و بهره‌برداری پایدار از زیست بوم‌های خشکی
- برنامه آبخیزداری و آبخوانداری
- برنامه حفاظت خاک
- برنامه توسعه تاسیسات آب و فاضلاب و بازچرخانی آب
- بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی و اصلاح الگوی کشت
- مدیریت حوضه آبریز و دشت‌ها
- برنامه توسعه و توانمندسازی تعاونی‌ها و تشکل‌های مردم نهاد
- برنامه مدیریت و یازافت پسماند
- برنامه توسعه و حفاظت پایدار مناطق طبیعی و محیط زیستی

انرژی

- برنامه مطالعه، اکتشاف و استخراج نفت و گاز
- بهسازی، نوسازی و نظارت بر شبکه‌های انتقال و توزیع انرژی
- برنامه تأمین انرژی
- برنامه توسعه انرژی‌های نوین و تجدیدپذیر
- افزایش بهره‌وری در تولید، انتقال و توزیع انرژی

حمل و نقل

- برنامه ارتقاء ایمنی حمل و نقل
- برنامه توسعه حمل و نقل چند وجهی
- برنامه توسعه خدمات لجستیکی حمل و نقل
- برنامه توسعه و تجهیز حمل و نقل جاده‌ای
- برنامه توسعه و تجهیز حمل و نقل ریلی
- برنامه توسعه و تجهیز حمل و نقل هوایی

ریاست جمهوری

سازمان برنامه و بودجه کشور

دیرخانه شورای عالی آمایش سرزمین

- برنامه هوشمندسازی حمل و نقل کالا و مسافر
- برنامه سیاستگذاری توسعه زیر ساخت های حمل و نقل و تهیه برنامه های حمل و نقل
- نظام سکونتگاهی و توزیع فضایی جمعیت**
- برنامه تعادل بخشی فضایی سکونتگاهها
- برنامه ساماندهی کالبدی- فضایی سکونتگاهها (شهری، روستایی)
- برنامه تاب آوری و توانمندسازی چند وجهی قلمروها (شهرستانها، شهرها و روستاها)
- برنامه سیاستگذاری زیرساختی و خدماتی در خصوص سکونتگاه های شهری و روستایی

فرهنگ و هنر

- برنامه تقویت و حفظ آداب و رسوم و سنن فرهنگی
- برنامه توسعه زیرساخت ها و تجهیز فضاهای فرهنگی - هنری
- برنامه توسعه تولیدات و خدمات فرهنگی

گردشگری

- برنامه توسعه زیرساخت ها و تأسیسات و خدمات مرتبط با گردشگری
- برنامه توسعه گردشگری روستایی و عشایری
- برنامه بازاریابی و تبلیغات جاذبه ها و فعالیت های گردشگری
- برنامه توسعه و ساماندهی صنایع دستی
- برنامه توانمندسازی نیروی انسانی و سمن ها در میزبانی حرفه ای از گردشگران و صیانت از میراث فرهنگی استان.

- حفاظت آثار جهانی، فرهنگی و تاریخی استان

آموزش، علم و فناوری

- برنامه ایجاد، توسعه و تجهیز زیرساخت های پارک علم و فناوری، ایستگاههای تحقیقاتی و مراکز رشد
- ماموریت گرایی (محوری) دانشگاه ها با مزیت های استانی
- برنامه توسعه و انطباق فعالیت دانش بنیان با مزیت سنجی منطقه ای
- برنامه بهره گیری از تفکر دانشی و ایده های فناورانه (نخبگان، انجمن ها و..)

ارتباطات و فناوری اطلاعات

- برنامه توسعه زیرساخت های پستی
- برنامه توسعه کاربردها و خدمات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات

- توسعه زیر ساخت‌های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات
- توسعه فناوری‌های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات و فعالیت‌های مجازی
- کادرسازی و برنامه تربیت انسانی در بخش فناوری

بهداشت و درمان

- برنامه توسعه زیرساخت‌های بهداشتی - درمانی

تربیت بدنی

- برنامه توسعه خدمات و تجهیز فضاهای ورزشی

اقتصاد و سرمایه گذاری

- برنامه تسهیل و جذب سرمایه گذاری داخلی و خارجی و جلب مشارکت‌ها
- برنامه توسعه اشتغال و کارآفرینی
- برنامه تسهیل تجارت با تاکید بر بازگشایی بازارچه‌های مرزی

دفاعی، امنیتی و پدافند غیرعامل

- برنامه ایجاد، توسعه، تکمیل و تجهیز زیرساخت‌ها، امکانات و تسهیلات مرتبط با مدیریت بحران
- برنامه هدایت، راهبری، پایش و شناسایی تهدیدات و مصون‌سازی و کاهش آسیب‌پذیری مردم، زیرساخت‌ها و کانون‌های جمعیت و فعالیت و استمرار خدمات ضروری (از طریق رعایت اصول، الزامات و ملاحظات دفاعی، امنیتی و پدافند غیرعامل)
- برنامه جامع پدافند غیرعامل و مدیریت بحران
- برنامه توسعه زیرساخت‌های لازم مدیریت بحران (متناسب با نقش استان در پشتیبانی از استان‌های مجاور در مواقع بحران)

- برنامه خروج تدریجی مراکز خطرزای غیرشهری از نقاط مسکونی
- برنامه اشراف، صیانت، مقابله، تحلیل و بررسی، معماری و مهندسی و هم‌افزایی اطلاعاتی و امنیتی در مسائل و اهداف راهبردی وزارت اطلاعات در محیط امنیت ملی
- برنامه ارتقاء امنیت پایدار، فراگیر و هوشمند مناطق مرزی مبتنی بر نقش مردم و فناوری اطلاعات و صیانت از توسعه و کارکردهای سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی قانونی در مرزها

ماده ۵- تمامی دستگاه‌های اجرایی ملی و استانی مکلف به رعایت مفاد این سند می‌باشند.

ماده ۶- کلیه فعالیت‌های تعریف شده در بخش‌های مختلف این سند باید به گونه‌ای باشد که مجموع نیازها و مصارف آبی آن‌ها محدود به سقف آب قابل برنامه‌ریزی استان در چارچوب مصوبات شورای عالی آب در

دستورالعملی آمایش سرزمین

حوضه‌های آبریز درجه ۲- که توسط وزارت نیرو ابلاغ می‌گردد- باشد. وزارت نیرو مکلف است آب قابل برنامه‌ریزی به‌هنگام شده را در دوره‌های زمانی ۵ ساله بازنگری و به تفکیک بخش‌های مختلف مصرف و حوضه‌های آبریز درجه ۲، به استان‌ها ابلاغ نماید.

ماده ۷- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان موظف است، گزارش عملکرد سالانه تحقق این سند را در پایان هر سال به دبیرخانه ارسال نموده و دبیرخانه نیز گزارشی از میزان تحقق پذیری اسناد آمایش همه استان‌ها را به شورای عالی ارائه می‌دهد.

ماده ۸- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان موظف است تمهیدات لازم به منظور تحقق‌پذیری سند و هم‌چنین مطالعات آمایش استان در سطح استان را فراهم آورد.

ماده ۹- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان موظف است به منظور تحقق عملیاتی سند؛ پیوند بین این سند با مطالعات آتی در سطح استان و برنامه‌های بلندمدت، میان مدت و کوتاه مدت از جمله بودجه سنواتی در استان را با تعامل و همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور برقرار نماید.

ماده ۱۰- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان موظف است حداکثر ظرف مدت یکسال، سند آمایش استان را بر اساس سند ملی آمایش سرزمین بازنگری، بروزرسانی و اسناد مربوطه را به دبیرخانه ارسال نماید.